

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning O‘qituvchi va murabbiylar kuniga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi

Biz keng ko‘lamli demokratik o‘zgarishlar, jumladan, ta’lim islohotlari orqali O‘zbekistonda yangi Uyg‘onish davri, ya’ni Uchinchi Renessans poydevorini yaratishni o‘zimizga asosiy maqsad qilib belgiladik. Bu haqda gapirar ekanmiz, avvalo, uchinchi Renessansning mazmun-mohiyatini har birimiz, butun jamiyatimiz chuqur anglab olishi kerak.

Tarixga nazar solsak, Buyuk ipak yo‘lining chorrahasida joylashgan ona zaminimiz azaldan yuksak sivilizatsiya va madaniyat o‘choqlaridan biri bo‘lganini ko‘ramiz. Xalqimizning boy ilmiy-madaniy merosi, toshga muhrlangan qadimiy yozuvlar, bebaho me’moriy obidalar, nodir qo‘lyozmalar, turli osori atiqalar davlatchilik tariximizning uch ming yillik teran ildizlaridan dalolat beradi.

Men yuqorida Aristotelning fikrlarini bejiz eslamadim. Hammangizga yaxshi ma’lum, antik davrda Yunonistonda yongan ilm mash’alasi to‘qqizinchi – o‘n ikkinchi asrlarda Markaziy Osiyo hududida qayta porladi. Bu davrda yurtimiz hududida birinchi Renessans yuzaga keldi va u butun dunyo tan oladigan mashhur daholarni yetishtirib berdi. Xususan, Muhammad Xorazmiy, Ahmad Farg‘oniy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Mahmud Zamahshariy singari o‘nlab buyuk allomalarimizning jahonshumul ilmiy-ijodiy kashfiyotlari umumbashariyat taraqqiyoti rivojiga beqiyos ta’sir ko‘rsatdi.

“Islom madaniyatining oltin asri” deb e’tirof etiladigan bu davrda ona zaminimizdan yetishib chiqqan Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Imom Moturidiy, Burhoniddin Marg‘inoniy, Abul Mu’in Nasafiy kabi ulug‘ ulamolar butun musulmon olamining faxru iftixori va cheksiz g‘ururi hisoblanadi.

O‘n beshinchi asrda Sohibqiron Amir Temur bobomiz asos solgan va uning munosib avlodlari davom ettirgan muhtasham saltanat, yurtimizda ikkinchi Uyg‘onish, ya’ni ikkinchi Renessans davrini boshlab berdi. Bu davrda Qozizoda Rumi, Mirzo Ulug‘bek, G‘iyosiddin Koshiy, Ali Qushchi singari benazir olimlar, Lutfiy, Sakkokiy, Hofiz Xorazmiy, Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy, Bobur Mirzo kabi mumtoz shoir va mutafakkirlar maydonga chiqdi. Sharafiddin Ali Yazdiy, Mirxond, Xondamir kabi tarixchilar, Mahmud Muzahhib, Kamoliddin Behzod singari musavvirlar, ko‘plab xattot va sozandalar, musiqashunos va me’morlarning shuhrati dunyoga yoyildi.

Donishmand xalqimiz har ikki Renessans davrida jahonning eng ilg‘or, taraqqiy etgan xalqlari qatorida bo‘lgani barchamizga ulkan g‘urur va iftixor bag‘ishlaydi.

Bir o‘ylab ko‘raylik, ajdodlarimiz bunday yuksak cho‘qqilarga qanday erishganlar? Ular, eng avvalo, jaholatga qarshi ma’rifat bayrog‘ini baland ko‘tarib, o‘z aql-zakovati va salohiyatini bashariyat yaratgan ilm-fan yutuqlarini chuqur o‘rganish va boyitishga bag‘ishlaganlar.

Tan olish kerakki, biz ana shunday bebaho merosga ko‘pincha faqat tarixiy yodgorlikka qaraganday munosabatda bo‘lib kelmoqdamiz. Bunday tengsiz boylikni amaliy hayotimizga tatbiq etishda beparvolik va e’tiborsizlikka yo‘l qo‘ymoqdamiz. Vaholanki, bunday noyob meros kamdan-kam xalqlarga nasib etgan. Birgina Fanlar akademiyasining Sharqshunoslik instituti fondlarida saqlanayotgan 100 mingdan ortiq nodir qo‘lyozmalarga dunyo ahli havas qiladi. Biz bu haqiqatni har tomonlama teran anglashimiz zarur.

Buyuk ajdodlarimizning betakror va noyob ilmiy-ma’naviy merosi biz uchun doimiy harakatdagi hayotiy dasturga aylanishi kerak. Bu o‘lmas meros hamisha yonimizda bo‘lib, bizga doimo kuch-quvvat va ilhom bag‘ishlashi lozim. Avvalambor, milliy ta’lim tizimini ana shunday ruh bilan sug‘orishimiz kerak. Buning uchun olim va mutaxassislarimiz, hurmatli ulamolarimiz bu ma’naviy xazinani bugungi avlodlarga sodda va tushunarli, jozibali shakllarda yetkazib berishlari zarur.

Shu munosabat bilan Fanlar akademiyasi, Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi, Madaniyat vazirligi, Innovatsion rivojlanish vazirligi, Musulmonlar idorasi, Xalqaro islom akademiyasi, Islom sivilizatsiyasi markazi buyuk mutafakkirlarimizning ilmiy-ma’rifiy va madaniy merosini fundamental asosda nashrga tayyorlash, chop etish va keng ommaga yetkazish, shuningdek, uni o‘rganish metodikasini ishlab chiqib, amalda qo‘llash chora-tadbirlarini ko‘rsin. Bu masalaga Bosh vazir o‘rinbosari B.Musayev mas’ul etib belgilanadi.

Yana bir masalaga alohida to‘xtalib o‘tmoqchiman: ming afsuski, o‘n oltinchi asrning ikkinchi yarmidan boshlab Markaziy Osiyo zaminida ichki urush va nizolar, hokimiyat uchun kurash avj oldi. Ayirmachilik va mahalliychilik kuchaydi, ma’rifat o‘rniga jaholat ildiz otdi. Natijada bir paytlar gullab-yashnagan o‘lkamizda ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy inqiroz yuzaga keldi. Ilm-fan va tafakkur mash’ali so‘na boshladi. Yurtimizning o‘n to‘qqizinchi asrga kelib qaramlikka tushib qolishida ayni shunday salbiy holatlar asosiy sabab bo‘lgani hammamizga yaxshi ayon.

Ko‘pchilik ziyolilar qatorida men ham bir fikrni hamisha katta armon bilan o‘ylayman: mamlakatimizda Uchinchi Renessansni yigirmanchi asrda ma’rifatparvar jadid bobolarimiz amalga oshirishlari mumkin edi. Nega deganda, bu fidoyi va jonkuyar zotlar butun umrlarini milliy uyg‘onish g‘oyasiga bag‘ishlab, o‘lkani jaholat va qoloqlikdan olib chiqish, millatimizni g‘aflat botqog‘idan qutqarish uchun bor kuch va imkoniyatlarini safarbar etdilar. Shu yo‘lda ular o‘zlarining aziz jonlarini ham qurbon qildilar. Ular **“Ilmdan boshqa najot yo‘q va bo‘lishi ham mumkin emas”** degan hadisi sharifni hayotiy e’tiqod deb bildilar. Milliy istiqlol, taraqqiyot va farovonlikka, avvalo, ma’rifat orqali, dunyoviy va diniy bilim, zamonaviy ilm-hunarlarni chuqur egallash orqali erishish mumkin, deb hisobladilar.

Bu davrda Abdulla Avloniy, Mahmudxo‘ja Behbudiy, Munavvarqori Abdurashidxonov, Ubaydulla Xo‘jayev, Abdurauf Fitrat, Ibrat domla, Abdulhamid Cho‘lpon, Abdulla Qodiriy, Ashurali Zohiriy, Hoji Muin va boshqa yana yuzlab ulug‘ insonlar milliy uyg‘onish va millatparvarlik harakatining oldingi saflarida turdilar. Ular yangi usul

maktablari bilan bir qatorda, odamlarning dunyoqarashi va turmush tarzini o'zgartirishga qaratilgan gazeta-jurnallar, nashriyot va kutubxonalar, teatrlar tashkil etdilar.

Ming afsuski, jadid bobolarimiz o'z oldiga qo'ygan ezgu maqsadlarni amalga oshirishga mavjud vaziyat, ijtimoiy tuzum yo'l bermadi. Ma'rifat fidoyilari o'sha davrning turli johil kimsalarining tuhmat-malomatlariga duchor bo'ldilar. Avval chor hukumati, keyinchalik sovet hukumati ularni ayovsiz quvg'in va qatag'on qildi. Shu tariqa milliy uyg'onish va taraqqiyot harakati el-yurtimiz uchun armon bo'lib qoldi.

Vatanimiz ozodligi va xalqimiz baxt-saodati yo'lida jonini fido qilgan jadidlarning ilmiy-ma'rifiy, adabiy-badiiy merosi biz uchun bugun ham beqiyos ahamiyatga ega.

Birgina misolga e'tiboringizni qaratmoqchiman.

Bu yil tavalludining 145 yilligi nishonlanayotgan ulug' ma'rifatparvar bobomiz Mahmudxo'ja Behbudiy o'z vaqtida **biz uchun ikki emas, to'rt tilni bilish zarur**, deb bong urgan edi. Behbudiy bobomizning ushbu da'vati hozir ham g'oyat dolzarb bo'lib turibdi.

Qadrli muallimlar, men bugun O'qituvchi va murabbiylar bayrami munosabati bilan bir guruh vatandoshlarimizni mukofotlash to'g'risidagi Farmonni imzoladim. Ana shunday yurtdoshlarimiz orasida Vatanimiz istiqloli, xalqimizning ozodligi va erkinligi, obod va farovon hayotini ta'minlash yo'lida fidokorlik ko'rsatib, milliy ta'lim va tarbiya tizimini yaratishga beqiyos hissa qo'shgan Abdulla Avloniy, Mahmudxo'ja Behbudiy va Munavvarqori Abdurashidxonov **"Buyuk xizmatlari uchun"** ordeni bilan taqdirlanganini sizlarga va butun elimizga mamnuniyat bilan aytmoqchiman.

Hozirgi vaqtda mustabid tuzum davrida siyosiy qatag'on qurboni bo'lgan ota-bobolarimizning hayoti va faoliyatini, xususan, jadidlar merosini yanada chuqur o'rganish va ularning xotirasini abadiylashtirish bo'yicha qaror loyihasi tayyorlanmoqda.

Hurmatli do'stlar!

"Oqqan daryo – oqaveradi", deydi dono xalqimiz. Bugun buyuk ajdodlarimizning bebaho merosiga tayanib, yangi Renessans poydevorini yaratish uchun bizda barcha imkoniyatlar mavjud, deyishga to'la asoslarimiz bor. Hamma gap ana shu imkoniyatlardan qay darajada oqilona foydalana olishimizga bog'liq.

Bu fikrlarga bir misol keltirmoqchiman.

Bilasizlar, Qorako'l tumanida hammamizga ma'lum bir maktab bor. Bu maktabni mashhur qilgan fidoyi muallim To'xtamurod Jumayev nomini ham barchamiz yaxshi bilamiz. Bu ajoyib pedagog o'zining tinimsiz izlanishi, yangi ta'lim metodikasi bilan oddiy bir qishloq maktabini respublika darajasidagi mashhur ta'lim dargohiga aylantirdi. Holbuki, ushbu maktab Buxoroning olis cho'l tumanida joylashgan bo'lib, zamonaviy sharoitga, qulay imkoniyatlarga ham ega emas edi.

Bugun ushbu maktab bitiruvchilarining 95 foizdan ortig'i oliy o'quv yurtlariga o'qishga kiryapti. Xalqaro olimpiadalardan eng ko'p medal olib kelayotganlar ham aynan shu maktabning o'quvchilari hisoblanadi. Mamlakatimizning barcha hududlaridan, hatto poytaxt Toshkentdan ham odamlar o'z farzandini Qorako'lga olib borib, ana shu maktabga o'qishga beryapti.

Biz bu ta'lim maskani erishayotgan katta yutuqlarni inobatga olib, o'tgan yili uni Xalqaro matematika maktabiga aylantirdik.

To'xtamurod domla ham, jadid bobolarimiz kabi, tinimsiz va fidokorona mehnat qilib, hozirgi davrning yangi usul maktabini yaratishga erishdi.

Mana, bugungi kunimizning haqiqiy ma'rifatparvari, davrimizning Avloniysi, Behbudiy domlasi, Munavvarqorisi!

Bunday ulkan natijaga erishish uchun albatta o'ziga xos o'qitish tizimi bo'lishi kerak. Ayni vaqtda bunday yutuqlar zamirida insonning o'z kasbiga, Vataniga mehri va sadoqati, yuksak mas'uliyat tuyg'usi mujassam, desak, ayni haqiqatni aytgan bo'lamiz.

Mana shu maktabda To'xtamurod aka boshchiligida har bir o'qituvchi shogirdlarini o'z bolasiday ko'rgan, bu yerda chinakam ijodiy musobaqa muhiti shakllangan va bu ishlar bugun o'zining munosib natijasini bermoqda.

Mohir pedagog To'xtamurod Jumayev ta'lim-tarbiya sohasida erishgan ulkan yutuqlari va ibratli faoliyati uchun Prezident Farmoniga asosan davlatimizning yuksak mukofoti – "Buyuk xizmatlari uchun" ordeni bilan taqdirlandilar.

Fursatdan foydalanib, To'xtamurod akani va mukofotga sazovor bo'lgan barcha o'qituvchi va murabbiylarimizni o'z nomimdan, xalqimiz nomidan samimiy muborakbod etaman.

Hurmatli yig'ilish ishtirokchilari, shu o'rinda savol tug'iladi: Qorako'l maktabi biz uchun zamonaviy maktabning haqiqiy andozasi emasmi? Nima uchun Xalq ta'limi vazirligi uning noyob tajribasini yetarlicha ommalashtirmayapti? Nima uchun boshqa maktab direktorlari bu ta'lim dargohidan ibrat olmayapti? Xalq ta'limi vaziri Sh.Shermatov nega uch yildan buyon bu jiddiy masalaga yetarlicha e'tibor bermayapti?

Afsuski, hammamiz "Oldingdan oqqan suvning qadri yo'q", deb, beparvo bo'lib yuribmiz.

Nima uchun boshqa viloyatlarda, deylik, Andijonda, Farg'ona, Samarqand, Xorazm yoki Qarshida, Jizzax va Sirdaryoda bunday maktablar yo'q?

Vaholanki, bugungi kunda bizga mana shunday yuzlab maktablar, o'z kasbining chinakam ustasi va fidoyisi bo'lgan minglab murabbiylar suv bilan havoday zarur.

Shu munosabat bilan Xalq ta'limi vazirligi hududlar rahbarlari bilan birgalikda har bir tumanda kamida bittadan mana shunday maktab yaratish choralari ko'rish zarur.

Prezidentning har bir hududdagi vakillari, har bir viloyat va tumanning yetakchilari – bu hokimlar. Ma'mun akademiyasining beshigi, Muhammad Xorazmiy yurti bo'lgan Xorazm, Mirzo Ulug'bek kamolga yetgan Samarqand, dunyoga Bobur Mirzoni bergan Andijon, Ahmad Farg'oniy vatani bo'lgan Farg'ona viloyatlarining hokimlari bugun bu oqsoqlik va beparvolik to'g'risida nima deydilar?

O'zingiz rahbarlik qilayotgan viloyatlarda mana shunday namunali maktablar tashkil etish uchun sizlarga olti oy muhlat beramiz.

Albatta, yangi maktablarni qurish, chiroyli qilib jihozlash, bezash mumkin, lekin ularni zamonaviy ma'no-mazmun, ilm-ma'rifat, tarbiya bilan to'ldirish qo'limizdan keladimi?

Bu dolzarb masala ustida hokimlar bilan Vazirlar Mahkamasi, mutasaddi vazirliklar va idoralar rahbarlari birgalikda jiddiy ishlashlari talab etiladi.

Aziz do'stlar!

Biz Uchinchi Renessans masalasini strategik vazifa sifatida oldimizga qo'yib, uni milliy g'oya darajasiga ko'tarmoqdamiz.

Biz maktabgacha ta'lim va maktab ta'limi, oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimi hamda ilmiy-madaniy muassasalarni bo'lg'usi Renessansning to'rt uzviy halqasi, deb bilamiz. Bog'cha tarbiyachisi, maktab muallimi, professor-o'qituvchilar va ilmiy-ijodiy ziyolilarimizni esa yangi Uyg'onish davrining to'rt tayanch ustuni, deb hisoblaymiz.

Men ishonaman – hurmatli ota-onalar bu tashabbusni albatta qo'llab-quvvatlab, yangi Renessansning beshinchi halqasi, beshinchi ustuni bo'ladilar. Va bu ma'naviy-ma'rifiy hayotimizdagi eng mustahkam ustun bo'ladi, desam, o'ylaymanki, sizlar to'la qo'llab-quvvatlaysizlar.

Hurmatli anjuman ishtirokchilari!

Barchangiz xabardorsiz, bugun yurtimizda bir-biri bilan chambarchas bog'langan muhim sohalarni, ya'ni maktabgacha ta'lim, maktab va oliy ta'lim tizimlari, ilmiy-tadqiqot muassasalarini rivojlantirish bo'yicha beqiyos o'zgarishlar amalga oshirilmoqda. Lekin sir emas, maktabgacha ta'lim sohasi bu boradagi islohotlardan yaqin vaqtgacha chetda qolib keldi.

Aslida, farzandlarimiz tarbiyasida eng asosiy bo'g'in hisoblangan maktabgacha ta'lim tizimining jamiyatimiz hayotidagi o'рни va ahamiyatini hech narsa bilan o'lchab bo'lmaydi. **Aynan maktabgacha ta'lim sohasiga bo'lgan e'tibor mamlakatning ertangi taraqqiyoti uchun mustahkam zamin yaratadi.** Shularni nazarda tutib, biz yurtimizda ilk bor Maktabgacha ta'lim vazirligini tashkil etdik.

Bugun yirik shaharlarimizdan tortib, chekka tumanlar, qishloq va ovullarimizda yangi-yangi zamonaviy bog'chalar barpo etilmoqda. Qisqa vaqt, ya'ni to'rt yil ichida respublikamizda bog'chalar soni 3 barobar oshib (5 ming 200 tadan 14 ming 200 taga),

bolalarni qamrab olish darajasi 28 foizdan 54 foizga yetgani ana shunday amaliy harakatlarimiz natijasidir.

Sohaga davlat-xususiy sheriklik mexanizmi joriy etilishi tufayli 223 mingdan ortiq o'ringa ega bo'lgan 7 ming 400 ta xususiy bog'cha tashkil qilindi. Bu maqsadlar uchun 1 trillion 850 milliard so'm imtiyozli kredit mablag'lari yo'naltirilib, 20 mingga yaqin yangi ish o'rni yaratildi.

Ko'rinib turibdiki, dastlabki natijalar yomon emas. Biroq hali bu borada qiladigan ishlarimiz anchagina.

Sohada davlat-xususiy sheriklik tizimini rivojlantirib, nodavlat sektorning ulushini 75 foizga yetkazish, maktabgacha ta'lim qamrovini esa 80 foizdan oshirish zarur.

Bolalar bog'chalari uchun kadrlar tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishning amaldagi tizimi davr talablariga javob bermaydi. Qolaversa, maktabgacha ta'limda zamonaviy o'qitish shakllari, yangi pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy qilish masalasi ham dolzarb bo'lib turibdi.

Vazirlar Mahkamasi ikki oy muddatda maktabgacha ta'lim sohasidagi ushbu muhim vazifalar ijrosi yuzasidan hukumat qarorini qabul qilsin.

Muhtaram do'stlar!

Xalqimiz hamisha ustozlarni e'zozlab, ularning hurmat-izzatini joyiga qo'yib kelgan. **“Ustoz ota kabi ulug’”** degan hikmatli naql ham bejiz aytilmagan. Endi ana shu so'zlarni qog'ozda emas, amalda qaror toptiradigan, o'qituvchi-muallimning qadr-qimmatini joyiga qo'yadigan payt keldi.

Men bu gaplarni nima uchun aytayotganimni hammangiz yaxshi tushunib turibsiz, albatta.

Yashirib nima qildik, ko'p yillar davomida o'qituvchiga e'tibor borasida so'zimiz boshqa, ishimiz boshqa bo'lib keldi. Oqibatda soha xodimlari go'yoki keraksiz va himoyasiz qatlamga aylanib qoldi. Maktab o'qituvchilarining asosiy vazifasi bir chetda qolib, ularni o'zlariga mutlaqo aloqasi bo'lmagan ishlarga jalb etish chuqur ildiz oldi. Yanayam ochiqroq aytsak, muallimlarning “xo'jayini” ko'payib ketdi. Bunday nojo'ya ishlar nafaqat ta'lim sifatiga, balki soha xodimlarining o'z kasbiga bo'lgan munosabatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatdi. Qanchadan-qancha tajribali o'qituvchilar dili og'rib, sevgan kasbini noiloj tashlab ketganini ham bilamiz.

Mana, yaqin-yaqingacha o'qituvchi-muallimlar, ayrim joylarda o'quvchilar ham, to'rt oylab paxta yig'im-terimi, chopiq va yaganaga chiqarilgani sir emas. Natijada o'qituvchi bir oyda o'rtacha 80 soat dars o'tishi kerak bo'lsa, to'rt oyda 320 soat yo'qotadigan vaziyat vujudga keldi. O'z navbatida, o'quvchi bir oyda 136 soat saboq oladigan bo'lsa, to'rt oyda 544 soat darsni boy berishga majbur bo'ldi.

Agar bu raqamlarni o'n bir yilga ko'paytirsak, bilasizmi, qancha bo'ladi? Bu, axir, yuqori sinf o'quvchilari uchun belgilangan 8,5 ming soatlik o'quv dasturining qariyb 3

ming soati – 30 foizi dalada majburiy mehnatda o'tdi, degani emasmi? Boshqacha aytganda, bola 11 yil o'rniga atigi 7 yil o'qishga majbur bo'ldi.

Yaratganga shukrki, bunday salbiy holatlar endi tarixda qoldi. Hamma sohani o'z egasiga, jumladan, qishloq xo'jaligini ham fermer va klasterlarga topshirayotganimiz tufayli bunga erishmoqdamiz.

Keyingi to'rt yilda maktab o'qituvchilarining oylik maoshi bir yarim barobar ko'paytirildi. Davlat mukofotlari bilan taqdirlanayotgan ustozlar soni oshib boryapti. O'qituvchi tayyorlaydigan hisobotlar, qog'ozbozliklar soni keskin kamaytirildi.

O'zingiz o'ylang, to'rt yil oldin bunday o'zgarishlarni tasavvur qilib bo'larmidi?

Jamiyatda ustoz va murabbiylarga qaratilayotgan e'tibor tufayli qariyb 15 ming nafar erkak o'qituvchi maktablarga qaytdi. Ammo, shuni ta'kidlash kerakki, hali bu borada ko'zlangan natijaga erishganimiz yo'q. Hozirgi kunda ham xalq ta'limidagi pedagoglarning qariyb 70 foizini ayol o'qituvchilar tashkil etmoqda.

Albatta, hammamiz maktab davrini eslaganimizda, ko'z oldimizga avvalo, talabchan va mehribon sinf rahbarimiz keladi. Nima uchun? Chunki, maktabdagi har bir qadamimiz mana shu aziz va olijanob insonlarning doimiy e'tibori va g'amxo'rligida bo'lgan. Hayotga ilk yo'llanmani ham bizga mana shu ustozlarimiz bergan.

Shu sababli biz sinf rahbarlarining mashaqqatli va mas'uliyatli mehnatini munosib rag'batlantirish chorasini ko'ryapmiz. Xususan, 2020-yil 1-oktabrdan boshlab 242 ming nafar sinf rahbari uchun qo'shimcha to'lov miqdori bir yarim barobar oshiriladi. Mazkur maqsadlar uchun yillik 400 milliard so'mdan ziyod qo'shimcha mablag' yo'naltiriladi.

O'rni kelganda aytmoqchimanki, men bugun imzolagan Farmon bilan birinchi marta 14 nafar sinf rahbari davlatimizning orden va medallari bilan taqdirlandi.

O'qituvchilarning doimiy va uzluksiz psixologik ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida Xalq ta'limi vazirligi qoshidagi hududiy malaka oshirish institutlarida sinf rahbarlarini tayyorlash bo'yicha alohida o'quv kurslarini tashkil etish kerak.

Bugungi kunda jamiyatimizda o'qituvchi va murabbiylarning qaddi, sha'ni va g'ururi tiklanayotgani barchamizni quvontiradi.

Ayni vaqtda bu o'ta muhim masala eng dolzarb vazifamiz ekanini alohida ta'kidlab, uni amalga oshirish butun jamiyatimizning burchiga aylanishini istardim.

Farzandlarimiz maktabdan qanchalik bilimli bo'lib chiqsa, yuqori texnologiyalarga asoslangan iqtisodiyot tarmoqlari shuncha tez rivojlanadi, ko'plab ijtimoiy muammolarni yechish imkoni tug'iladi. Shunday ekan, Yangi O'zbekiston ostonasi maktabdan boshlanadi desam, o'ylaymanki, butun xalqimiz bu fikrni qo'llab-quvvatlaydi.

Hurmatli yig'ilish ishtirokchilari!

Mamlakatimizning kelgusi taraqqiyotini o'ylab, o'qituvchi va muallimlarning hayotimizdagi nufuzi va mavqeini oshirish maqsadida ularning maqomini qonun

darajasida belgilashni taklif qilaman. Ushbu qonunda yoshlarga ta'lim va tarbiya berish jarayonida o'qituvchilar o'zlarining salohiyatini to'liq namoyon etishlari uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, ularni ijtimoiy, huquqiy, moddiy qo'llab-quvvatlash choralari kafolatlanishi kerak. Jumladan, maktab direktori, uning o'rinbosari, sinf rahbari, o'qituvchining maqomi aniq belgilanishi lozim.

O'qituvchilarga ustamalar to'lash, ularni rag'batlantirish mezonlari ham to'liq qayta ko'rib chiqilishi zarur. Amalda bu masala o'ta murakkabligi va ortiqcha qog'ozbozlik talab qilishi ham haqiqat. Bunda aksariyat eskirgan qonunosti hujjatlari qayta ko'rib chiqilib, bekor qilinsa, o'ylaymanki, maqsadga muvofiq bo'ladi.

O'qituvchilarning huquqlari davlat himoyasida bo'lishini, ularning kasbiy faoliyatiga noqonuniy aralashuv, boshqa ishlarga jalb qilish javobgarlikka sabab bo'lishini qat'iy belgilash lozim.

Qonunda, shuningdek, maktab direktoriga qo'yiladigan talablar, uning asosiy vazifalari va faoliyatini baholash mezonlari hamda hisobot berish tartibini belgilash zarur.

Maktab direktori lavozimini tanlov asosida, maktabni kelgusi 5 yilda rivojlantirish bo'yicha eng yaxshi dasturga ega nomzod egallashi kerak. Endi maktab direktori yil yakuni bo'yicha dastur ijrosi haqida mahalliy kengashda hisobot beradi va uning faoliyatiga xalq vakillari tomonidan ochiq-oydin baho berib boriladi. Maktab direktoriga intizomiy jazo berish va uni lavozimidan ozod etish masalalari ham mahalliy kengashlar bilan kelishilgan holda amalga oshirilishi zarur.

Parlamentimiz a'zolaridan mahalliy kengashlarning maktablar bilan ishlash tizimini alohida nazoratga olib, ushbu jarayonlarga yaqindan ko'mak berishlarini so'rayman. Oliy Majlis palatalari (T.Norboyeva, N.Ismoilov) ikki oy muddatda umumta'lim maktablari bilan ishlashni yanada kuchaytirish bo'yicha tegishli chora-tadbirlarni ishlab chiqishlari maqsadga muvofiq bo'ladi.

Kelgusi ikki yil davomida maktablarni moddiy-texnik jihatdan ta'minlash xarajatlarini 2 barobar oshirish, ularni zamonaviy jihozlar va ko'rgazma qurollari bilan to'liq ta'minlash lozim.

Afsuski, bugungi kunda tuman va shahar xalq ta'limi mudirlarining tizimdagi o'rni sezilmayapti. Ularning faoliyati asosan xo'jalik ishlarini nazorat qilish va tegishli jazo choralari qo'llashdan iborat bo'lib, ta'lim sifati bilan shug'ullanish ikkinchi darajali masalaga aylanib qolgan. Mazkur rahbarlarning tizimdagi rolini qayta ko'rib chiqish va ularning maqomini oshirishni davrning o'zi talab qilmoqda. Bundan buyon tuman xalq ta'limi bo'limi mudirlari hokimning maorif bo'yicha maslahatchisi sifatida faoliyat olib boradi va bevosita hokimlik binosida o'tiradi. Shunga mos ravishda ularga zarur vakolatlar beriladi.

Bundan tashqari, ta'lim sohasini rivojlantirish maqsadida tuman va shaharlarda alohida jamg'arma tashkil etsak, nima deysizlar?

Jamg'arma mablag'lari ilg'or va namunali maktab rahbarlari hamda xalq ta'limi bo'limlari metodistlarini rag'batlantirishga yo'naltiriladi.

Vazirlar Mahkamasi (J.Qo'chqorov), Moliya vazirligi (T.Ishmetov) bir oy muddatda ushbu jamg'armani tashkil etish va uning moliyaviy manbalarini shakllantirish bo'yicha qaror loyihasini tayyorlasin.

Qadrli do'stlar!

Keyingi vaqtda mamlakatimizda maktab ta'limi umummilliy harakatga aylanib, soha rivojida yangi davr boshlanganidan xabardorsiz. Ana shu harakatning amaliy ifodasi sifatida so'nggi ikki yilda 556 milliard so'm mablag' hisobidan 77 ta yangi maktab qurildi. 1 ming 930 ta maktabda qayta qurish va ta'mirlash ishlari bajarildi.

Ayni paytgacha mavjud bo'lgan qishloq maktablaridagi "Qo'lbola pechka"lar ham to'liq almashtirilmoqda. Yuzlab maktablarda elektr energiyasi, toza ichimlik suvi ta'minoti, isitish tizimi yaxshilandi, oshxona, sport zallari va boshqa zarur binolar barpo etildi. 6 mingga yaqin maktab yuqori tezlikdagi Internetga ulandi.

Shu bilan birga, xususiy ta'lim tizimiga keng yo'l ochilmoqda. Bu borada litsenziya olish tartibi soddalashtirildi. O'tgan uch yil davomida ularning soni 6 marta oshib, 140 taga yetgani diqqatga sazovordir.

Mutlaqo yangicha mazmun va shaklga ega bo'lgan Prezident maktablari hamda ijod maktablari bo'yicha ishlar faol davom ettirilmoqda.

Matematika hamda kimyo-biologiya fanlarini rivojlantirish bo'yicha qarorlar qabul qildik. Ularga asosan har bir tuman va shaharda ana shu fanlarga ixtisoslashgan maktablar bosqichma-bosqich tashkil etiladi. Shu yilning o'zida matematika yo'nalishida 56 ta, kimyo-biologiya yo'nalishida 27 ta maktab tashkil etilgani bu ishlarning boshlanishidir.

Matematika, kimyo, biologiya, axborot tizimlari va informatika fanlari bo'yicha sertifikat tizimini joriy etishni boshladik. O'rta ta'lim tizimida iqtidorli o'quvchilar va o'qituvchilar bilimni baholash tizimini kengaytirish maqsadida boshqa asosiy fanlar bo'yicha ham sertifikat tizimini joriy etish zarur.

Xabaringiz bor, poytaxtimizda Muhammad Xorazmiy nomida axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga ixtisoslashgan yangi maktab ochdik. Ayni paytda farzandlarimizning "ay-ti" texnologiyalarga qiziqishini yanada oshirish va ularning yetuk mutaxassis bo'lib yetishishi uchun sharoit yaratish maqsadida joriy yilda – 14 ta, kelgusi yilda – 82 ta, 2022 yilda – 64 ta, 2023 yilda – 45 ta axborot texnologiyasiga ixtisoslashgan maktablar tashkil etiladi va barcha tuman va shaharlar qamrab olinadi.

O'qituvchilar ishini yengillashtirish va ularning salohiyatidan oqilona foydalanish uchun kelgusi yilda ta'limni raqamlashtirish ishlarini yakunlab, "Onlayn maktab", "Raqamli va xavfsiz maktab", "Elektron darslik", "Elektron kundalik" kabi tizimlar joriy etiladi. 2020 yil oxirigacha maktablarni keng polosali Internet tarmog'iga ulash

darajasi 70 foizga yetkaziladi. Kelgusida barcha maktablar 100 foiz Internet bilan ta'minlanadi va buning uchun Davlat byudjeti mablag'lari yo'naltiriladi.

Biz xalqaro fan olimpiadalari g'oliblari va ularning o'qituvchilarini rag'batlantirish tizimini yo'lga qo'ydik. Ilgari olimpiadada oltin yoki kumush medal olsa, sovrindor o'quvchiga ham, uni tayyorlagan o'qituvchiga ham nari borsa bitta faxriy yorliq berilardi. Hozir ular millionlab pul mukofoti bilan taqdirlanmoqda.

Bu rag'batlantirish tizimi amalda ijobiy natija bera boshlaganini alohida ta'kidlamochiman. Pandemiya sharoitiga qaramasdan, o'quvchi yoshlarimiz xalqaro fan olimpiadalarida faol ishtirok etib, yuqori o'rinlarni egallayotgani barchamizni quvontiradi. Xususan, bu yil 28 nafar iqtidorli o'g'il-qizimiz ana shunday olimpiadalarda 2 ta oltin, 8 ta kumush, 15 ta bronza medal hamda 3 ta diplomni qo'lga kiritgani alohida e'tiborga loyiq.

Ushbu yo'nalishdagi ishlarimizni yangi bosqichga ko'tarish maqsadida, Xalq ta'limi vazirligi qoshidagi Fan olimpiadalari bo'yicha iqtidorli o'quvchilar bilan ishlash departamenti faoliyatini kuchaytirish, vazirning birinchi o'rinbosarini bu masala bo'yicha bevosita mas'ul etib belgilash lozim.

Biz keyingi paytda ta'lim sohasida mutlaqo yangi tizim yaratish maqsadida tashkil etishni boshlagan Prezident va ijod maktablari zimmasiga barcha umumta'lim maktablari uchun o'rnak va andoza bo'lish vazifasi yuklatilgan. Afsuski, Prezident, ijod va ixtisoslashtirilgan maktablarni rivojlantirish agentligining (S.Boboxo'jayev) bu boradagi jonbozligi va tashabbuskorligi hali-hanuz sezilmayapti.

Ayni vaqtda, ko'zlagan maqsadlarimizga erishish uchun, maktabning ham mas'uliyatini oshiradigan vaqt keldi. Bu – davr talabi. **“Qars ikki qo'ldan chiqadi”**, deydi xalqimiz. Bugun shiddat bilan rivojlanayotgan zamon har birimizdan doimo izlanib, tashabbus ko'rsatib, yangicha ishlashni talab etmoqda.

Bir o'ylab ko'raylik, nega qanchadan-qancha maktablarda bitiruvchilarning 10 foizi ham oliygohlarga kira olmayapti? Ota-onalar repetitor yollab, pul to'lab bolalarini o'qishga tayyorlashga majbur bo'lyapti.

Savol tug'iladi: nima uchun aksariyat maktablarimiz 11 yil o'qitgan o'quvchilar oliygohga kira olmayapti-yu, repetitor 2 yilda bunga erishyapti?

Bu savollar har bir maktab o'qituvchisi, jamoasi va direktorini, har qaysi vijdonli pedagogni o'ylantirishi zarur, deb o'ylayman.

Endi maktab jamoatchilik oldida hisobot beradigan bo'ladi. Maktabni bitirgan o'quvchi oliygohga kirishi kerak yoki maktab davridayoq biror-bir kasb-hunarga ega bo'lishi shart. Aynan shu mezon asosida maktab jamoasi va direktori faoliyatiga baho beriladi.

Bugun har bir o'qituvchi va tarbiyachi, oliygoh domlasi ta'lim va ilm-fan sohasidagi eng so'nggi ijobiy yangiliklarni o'quv jarayonlariga tatbiq eta oladigan, chuqur bilim va dunyoqarash egasi, bir so'z bilan aytganda, zamonamiz va jamiyatimizning eng ilg'or vakillari bo'lishlari kerak.

Bunday ustozlar qoʻlida taʼlim olgan farzandlarimiz biz orzu qilgan Oʻzbekistonning yorugʻ kelajagini bunyod etishga qodir avlod boʻlib kamol topadi. Lekin bu yuksak natijalarga erishish uchun taʼlim tizimidagi mavjud muammolarni hal qilishimiz lozim.

Bugun aniq va tabiiy fanlarni oʻqitish metodikasi murakkab tuzilgani, ularda nazariy bilimlar amaliyot bilan bogʻlanmagani, oʻquv dasturlarida uzviylik yoʻqligi, darsliklarning mazmuni va sifati qoniqarsiz ekani haqli eʼtirozlarga sabab boʻlmoqda. Amaldagi taʼlim standartlari hamda oʻquv dasturlari asosan oʻquvchini taʼlimning navbatdagi bosqichiga tayyorlashga yoʻnaltirilgan boʻlib, ularni erkin fikrlash va mustaqil hayotga tayyorlash masalasi eʼtibordan chetda qolmoqda. Bunday holatlarga barham berish uchun, xorijiy ekspertlar va tajribali oʻqituvchilarni keng jalb qilgan holda, umumiy taʼlimning Milliy oʻquv dasturi loyihasini ishlab chiqish va joriy oʻquv yili davomida uni ilmiy-tadqiqot va taʼlim muassasalarida sinovdan oʻtkazish lozim.

Shuningdek, umumtaʼlim maktablarida darslik va oʻquv-metodik majmualarni tajriba-sinovdan hamda chet ellik mutaxassislar ishtirokida ekspertizadan oʻtkazish tizimi mavjud emas. Maktab darsliklarini yaratish va chop etishni tartibga solish masalasi ham dolzarb boʻlib qolmoqda.

Shu sababli Respublika taʼlim markazi faoliyati zamonaviy talablar asosida tubdan qayta koʻrib chiqilib, takomillashtirilishi kerak. Ushbu markazning faoliyati Vazirlar Mahkamasida Bosh vazir oʻrinbosari B.Musayev tomonidan shaxsan muvofiqlashtirilishi va nazoratga olinishi zarur.

Boshlangʻich sinflardan boshlab farzandlarimizning qiziqish va qobiliyatlarini aniqlash, kelgusida ularni ixtisoslashgan sinflarda oʻqitishni davom ettirish tizimini joriy etish lozim. Buning uchun Xalq taʼlimi vazirligi, Taʼlim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi navbatdagi oʻquv yilidan boshlab 4-sinf bitiruvchilarini fanlar boʻyicha saralash va yoʻnaltirish tartibini amaliyotga kiritishi kerak.

Hozirgi paytda umumtaʼlim muassasalarining oliy maʼlumotli pedagog kadrlar bilan taʼminlanish darajasi 87 foizni tashkil etadi. Koʻplab maktablar, ayniqsa, chekka hududlardagi taʼlim maskanlarida bir qator fanlar boʻyicha malakali oʻqituvchilar yetishmayapti. Shu munosabat bilan pedagog kadrlar tayyorlash masalasi hamisha eʼtiborimiz markazida turishi zarur.

Qoraqalpogʻiston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri rahbarlari oʻz hududidagi pedagog kadrlar tayyorlaydigan universitet va institutlar bilan jiddiy ishlashi kerak. Ushbu oliy taʼlim dargohlarining professor-oʻqituvchilariga ipoteka va isteʼmol kreditlari ajratish, ularning sogʻligʻini mustahkamlash, sanatoriy va kurortlarda davolanishini tashkil etish masalalari shaxsan hudud rahbarining nazoratida turishi lozim. Chunki, eʼtibor qaratadigan boʻlsak, joylardagi hamma mutaxassisning – fermer yoki injenerni olasizmi, boshqa kasb vakillarini olasizmi, hammasiga eʼtibor va gʻamxoʻrlik qiladigan tashkilotlar bor. Faqat oʻqituvchining, oʻqituvchi tayyorlaydigan institutlarning, taʼbir joiz boʻlsa, joylarda “egasi” yoʻq.

Takror aytaman, endi bu masala bilan shaxsan hokimlar shug'ullanadi.

Bugungi tez o'zgarayotgan zamonda, barcha sohalarda xodimlarning bilim va malakasini muntazam oshirib borish hal qiluvchi masalaga aylangan bir paytda pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimi bu talablardan orqada qolmoqda.

Xalq ta'limi vazirligining Abdulla Avloniy nomidagi Xalq ta'limi tizimi rahbar va mutaxassis xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti bor. Ming afsuski, bu institutning ismi jismiga mos emas. Ulug' ma'rifatparvar ilgari surgan va muvaffaqiyatli amalga oshirgan g'oyalar, zamonaviy ta'lim metodikasini ishlab chiqish masalalari institut faoliyatida o'zining amaliy ifodasini topa olmayotganini aytishga majburmiz.

Shu munosabat bilan maktab direktorlari va o'qituvchilarining malakasini oshirish tizimini tanqidiy ko'rib chiqish zarur. Bu borada Abdulla Avloniy nomidagi institut faoliyatini tubdan qayta tashkil etish talab etiladi.

Mazkur ta'lim dargohi hududlardagi universitetlar va pedagogika institutlari bilan birgalikda tuman xalq ta'limi bo'limi mudirlari va maktab direktorlarining malakasini oshirish, o'qitishning zamonaviy metodikalarini yaratish, masofaviy ta'lim berish masalalariga alohida e'tibor qaratishi kerak.

Sohada raqobatni ta'minlash maqsadida nodavlat ta'lim tashkilotlarini ham malaka oshirish va qayta tayyorlash tizimiga jalb qilish vaqti keldi. Bu jarayonda o'qitish xarajatlarini qoplash uchun Davlat byudjetidan mablag' yo'naltiriladi.

O'rnak ko'rsatgan o'qituvchilar uchun majburiy malaka oshirish talablarini bekor qilish, ularning faoliyatini bevosita o'quvchilari olgan bilim darajasi bilan baholashni nazarda tutish lozim. O'quvchilari xalqaro fan olimpiadalarida g'olib bo'lgan pedagoglarga oliy malaka toifasi to'g'ridan-to'g'ri taqdim etilishi kerak.

Endilikda xalq ta'limi xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlashning yangi tizimi joriy etiladi. Ya'ni, o'qituvchilar bevosita malaka oshirish markazlariga bormasdan, masofadan turib o'z kasbiy ko'nikmalarini doimiy rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, ta'lim sifatini oshirishga ko'maklashadigan va o'qituvchilarning doimiy kasbiy rivojlanishiga amaliy yordam ko'rsatadigan ustoz-shogird tizimi tashkil qilinadi va ularning mehnati munosib rag'batlantiriladi.

Maktablarda informatika, kimyo, xorijiy tillar kabi fanlar bo'yicha o'qituvchilar yetishmovchiligini bartaraf etish maqsadida pedagogik bo'lmagan yo'nalishlar bo'yicha oliy ta'lim olayotgan yoshlar uchun qisqa muddatli pedagogik kurslar tashkil qilinadi.

Muallim va o'qituvchilarning bilimi va malakasini oshirish haqida gapirganda, bugun jamiyatimizda dolzarb bo'lib turgan yana bir masalaga to'xtalib o'tish zarur, deb o'ylayman.

Ayting-chi, o'qituvchi o'z ustida ishlashi, bilim va mahoratini oshirishi uchun qo'shimcha metodik yordamni qayerdan oladi? Albatta, shu sohaga oid kitob va qo'llanmalardan, maxsus pedagogik nashrlardan oladi.

Afsuski, biz keyingi yillarda "majburiy obuna" bahonasida ixtiyoriy obunani ham yo'q qildik. Buning natijasida maktab va oliygohlarning o'qituvchi va domlari o'zlari uchun zarur bo'lgan gazeta va jurnallardan ajralib qoldi. Shunday ayanchli holga keldikki, hatto ayrim rahbarlar gazeta o'qimasligi bilan maqtanadigan bo'ldilar.

O'zingiz bilasiz, dunyoda kompyuter texnologiyalari eng rivojlangan davlatlardan biri bu – Yaponiyadir. Lekin ushbu mamlakatda kuniga 3-4 million nusxada nashr etiladigan gazetalar borligiga nima deysiz? Aytmoqchimanki, hayotimizda radio-televideniye, Internet bilan birga bosma nashrlarning ham o'z o'rnini bor.

Bugungi kunda bosma nashrlarni ta'lim muassasalariga, o'qituvchi-professorlarga yetkazib berish ham jiddiy muammoga aylangan. Chunki bu borada matbuot tarqatish va pochta tizimining faoliyati mutlaqo talabga javob bermaydi.

Shu munosabat bilan Vazirlar Mahkamasi bir oy muddatda bosma matbuot nashrlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash, xususan, maktab va oliygohlarni pedagogik faoliyat uchun zarur nashrlar bilan ta'minlash, ularning kutubxonalarini o'quv va badiiy adabiyotlar bilan to'ldirish chora-tadbirlarini ishlab chiqsin va amalga oshirsin.

O'quvchilarning qobiliyatini yuzaga chiqarish, bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga qaratilgan besh muhim tashabbus doirasida ham ijobiy ishlar olib borilmoqda. Bu boradagi amaliy harakatlarni davom ettirish, ayniqsa, musiqa va san'at, axborot texnologiyalari va sport to'garaklari faoliyatini yanada rivojlantirish, ularni zarur vosita va jihozlar bilan to'liq ta'minlash alohida diqqat markazida bo'lmog'i lozim.

Hammamizga ayonki, bugungi murakkab globallashuv davrida jamiyatimizda milliy g'oya va mafkuraviy immunitetni kuchaytirish, yoshlarimizni turli zararli g'oya va tahdidlardan asrash, ularni o'z mustaqil fikriga ega, irodali, fidoyi va vatanparvar insonlar etib tarbiyalash har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli biz birinchi marta umumta'lim maktablarida "Tarbiya" fanini joriy etmoqdamiz.

Ma'rifatparvar bobomiz Abdulla Avloniyning asriy qadriyatlarimiz asosida yaratgan "Turkiy "Guliston" yoxud axloq" asari sharqona tarbiyaning noyob qo'llanmasi sifatida bugungi kunda ham o'zining qadri va ahamiyatini yo'qotgan emas. Biz "Tarbiya" fanining nazariy asoslarini ishlab chiqishda mana shunday bebaho asarlardan samarali foydalanishimiz zarur.

Xabaringiz bor, bir yil oldin o'tkazilgan selektor yig'ilishida xalq ta'limini rivojlantirishni umummilliy maqsad, umumxalq harakati sifatida belgilab olgan edik. Ushbu harakat doirasida barcha pog'onadagi rahbarlar va ularning o'rinbosarlari maktablarni otaliqqa olgan edi. Shundan so'ng hokimlarimiz "urra-urrachilik" bilan bir muddat maktabga kirgandek bo'ldi, buni "oynai jahon"da namoyish ham qildi. Lekin shu bilan tamom – maktab esimizdan chiqdi.

Takror aytaman, bugun maktabga kirmagan, maktabning, yosh avlodning dardu tashvishlari bilan yashamagan rahbarni ertaga hayotning o'zi qabul qilmaydi.

Hozirgi vaqtda qishloq xo'jaligi sohasida ham institutsional islohotlar olib borilmoqda. Endi hokimlar ish vaqtining faqat 10-15 foizini qishloq xo'jaligi sohasiga sarflaydigan sharoit vujudga kelmoqda. Qolgan vaqtda ular ijtimoiy masalalar, avvalo, ta'lim-tarbiya, ma'naviyat bilan bevosita shug'ullanishlari lozim.

Mana, har bir hokim yoki uning o'rinbosarlari hamma fermerlarni nomma-nom biladi. Lekin maktab direktorlarini, ilg'or sinf rahbarlarini, faol o'qituvchilarni-chi? Bugun bu borada qaysi hokimni ibrat, namuna qilib ko'rsata olamiz? Afsuski, javob yo'q.

Shundan kelib chiqqan holda, har bir viloyat, tuman va shahar hokimi haftada bir kunni albatta maktabga bag'ishlashi kerak.

Maktab muammosiga birinchi darajali masala deb qarashimiz lozim. Maktab – faqatgina ta'lim beradigan maskan emas, barchamiz uchun yuksak ma'naviyat beshigiga, farzandlarimizni bolalikdan boshlab kasbga o'rgatuvchi dargohga aylanishi zarur.

Joriy o'quv yilidan boshlab professional ta'lim tizimida yangi shakldagi muassasalar tarmog'i yo'lga qo'yilayotganidan barchangiz xabardorsiz. Jumladan, xalqaro standartlarga mos 725 ta professional ta'lim muassasasi – kasb-hunar maktabi, kollej va texnikumlar yaqin kunlarda o'z faoliyatini boshlaydi. Ularda 200 mingdan ortiq o'quvchilar bugungi talablarga javob beradigan o'quv dasturlari asosida ta'lim oladi.

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi xalqaro mehnat bozori talablariga javob beradigan kadrlarni tayyorlash, professional ta'limning mazmuni va sifatini oshirish dasturini ishlab chiqsin. Hududlarning rahbarlari esa bitirib chiqayotgan yosh mutaxassislarni munosib ish bilan ta'minlash haqida bosh qotirishi zarur.

Qadrli yurtdoshlar!

Bugungi kunda jahondagi nufuzli oliy ta'lim muassasalari ilm-fanning yirik o'choqlari hisoblanishi hech kimga sir emas. Shuni hisobga olib, biz mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida tub islohotlarni amalga oshiryapmiz. Yangi-yangi oliy o'quv yurtlari, dunyodagi yetakchi universitetlarning filiallari tashkil etilmoqda.

Misol uchun, so'nggi 4 yilda mamlakatimizda 47 ta yangi oliy ta'lim muassasasi, jumladan, xorijiy universitetlarning filiallari tashkil etilib, oliy o'quv yurtlarining soni 125 taga yetdi.

Davlat-xususiy sheriklik tizimi asosida nodavlat oliy ta'lim muassasalari faoliyati yo'lga qo'yilmoqda. Aholi fikrini o'rgangan holda, sirtqi va kechki ta'lim shakllarini qayta tikladik, qabul kvotalari oshirilmoqda. Maktab bitiruvchilarini oliy ta'limga qamrab olish darajasi 2016-yilgi 9 foizdan 2020-yilda 25 foizga yetgan bo'lsa-da, biz bu ishlarni yanada kengaytirishimiz zarur.

Professor-o'qituvchilarning xorijdagi oliy ta'lim hamda ilmiy-tadqiqot maskanlarida malaka oshirishi va stajirovka o'tashini ta'minlaydigan mexanizm yaratildi. Ularning

oylik ish haqi miqdori 2018-yilga nisbatan o'rtacha 2,5 barobar oshirildi. Bu yildan boshlab 10 ta oliy ta'lim muassasasi o'zini o'zi moliyalashtirish tizimiga o'tkazildi.

Ayni paytda oliy ta'lim sohasida bir qator muammolar saqlanib qolayotganini ta'kidlash lozim. Bu muammolar nimalardan iborat? Ularni hal etish uchun qanday tadbirlarni amalga oshirishimiz kerak?

Avvalo, sohada davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish, ayniqsa, hududlarda nodavlat oliy o'quv yurtlarini tashkil etish sekin bormoqda. Mana, Farg'onada Koreya bilan, Xorazmda Malayziya bilan hamkorlikda oliy o'quv yurtlari tashkil etilyapti. Lekin, nima uchun boshqa viloyatlarda bunday harakatlar sezilmayapti?

Aksariyat bitiruvchilarning bilim va malakasi mehnat bozori talablariga javob bermayotganini ham tan olishimiz kerak. Mahalliy ta'lim muassasalarida innovatsion faoliyat hamda tadqiqot natijalarini amaliyotga joriy etish darajasi juda past. Tizimda ilmiy darajali o'qituvchilar ulushi o'rtacha 37 foiz ekani bizni qoniqtirmaydi. Hududlarda bu ko'rsatkich yanayam past darajada saqlanib qolmoqda.

Oliy ta'lim maskanlarini ilmiy laboratoriyalar bilan jihozlash, tizimda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash darajasi ham past ekanini qayd etish lozim.

Sir emas, bugungi pandemiya juda ko'p sohalar qatorida sog'liqni saqlashning ilm-fan yo'nalishida ham hali bilimlarimiz zaif ekanini ko'rsatib qo'ydi. Barchamiz bundan jiddiy xulosa qilishimiz kerak.

Oliy ta'lim tizimining vazifasi faqat talabalarga dars berishdan iborat emas. Universitet va institutlarimiz ilm-fan sohasida ham faol ishlashi, yoshlarni ilmiy ishlarga, katta-katta loyihalarga jalb etishi kerak. Ushbu muassasalarda ilmiy-tadqiqot ishlarini yanada rivojlantirish maqsadida ilmiy-texnik dasturlar doirasida amalga oshiriladigan loyihalar ko'lamini 3 barobar kengaytirish, doktoranturaga qabul kvotalarini 4 marta ko'paytirish zarur.

Bugun "raqamli iqtisodiyot" degan tushuncha dunyoda eng dolzarb masalaga aylanganini barchamiz ko'rib turibmiz. Ayni paytda axborot texnologiyalari sohasida chuqur bilim va malakaga ega bo'lgan, ulardan unumli foydalana oladigan zamonaviy mutaxassislar milliy iqtisodiyotimiz uchun nihoyatda zarur. Barchamiz bu masalani chuqur anglagan holda, shu maqsadga erishish uchun jiddiy harakat qilishimiz shart. Bu ishga bugun kirishmasak, ertaga kech bo'ladi.

Vazirlar Mahkamasi ushbu ustuvor vazifalar ijrosi yuzasidan alohida dastur ishlab chiqishi zarur.

Muhtaram do'stlar!

Yodingizda bo'lsa, davlat rahbari sifatidagi mening birinchi uchrashuvim 2016 yil 30 dekabrda mamlakatimiz akademiklari bilan bo'lib o'tgan edi. Bu paytda Fanlar akademiyasi muammolar girdobiga botib qolgan, unga oxirgi saylovlar 1995 yilda o'tkazilgan edi. Oqibatda o'tgan davr mobaynida akademiklarning soni 2 barobar qisqarib, 63 nafar akademik qolgan edi, xolos.

Biz akademiyani, ta'bir joiz bo'lsa, reanimatsiya holatidan chiqarib, sog'lom, to'laqonli faoliyatga qaytarish uchun zarur amaliy choralarni ko'rdik. 32 nafar yangi akademik saylandi. Fanlar akademiyasining faoliyatini davlat byudjetidan moliyalashtirish tizimi yo'lga qo'yildi. Bir qator ilmiy-tadqiqot institutlari va markazlar faoliyati qayta tiklandi. Jumladan, 40 ta ilmiy laboratoriya zamonaviy asbob-uskunalar bilan jihozlandi. Ushbu maqsadlar uchun birgina Fanlar akademiyasining institutlariga qariyb 300 milliard so'm mablag' yo'naltirildi.

Biz jamiyatimizda ilm-fanning qadrini keskin oshirish, olimlar va tadqiqotchilar uchun sharoit va imkoniyatlarni kengaytirish yo'lida jiddiy harakat qilyapmiz. Ayni paytda ta'kidlash lozimki, o'sha uchrashuvda bildirilgan aksariyat vazifa va topshiriqlar bugun ham dolzarb bo'lib, ularni to'laqonli amalga oshirish uchun barchamiz mas'ulmiz.

Fanlar akademiyasi, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Innovatsion rivojlanish vazirligi bir oy muddatda O'zbekistonda ilm-fan sohalarini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi loyihasini kiritсин.

Shaxsan men jonkuyar olimlarimiz **buyuk ajdodlarimizning ilmiy an'alarini munosib davom ettirgan holda**, ilm-fanni taraqqiyotimizning drayveriga aylantirib, **mamlakat rivojiga xizmat qiladigan muhim kashfiyotlar yaratishlariga** ishonaman.

Qadrli vatandoshlar!

Barchamiz yaxshi bilamizki, insonning ongi va dunyoqarashi, fikri o'zgarmasa, jamiyat o'zgarmaydi. Jamiyat o'zgarmagan joyda hech qanday ijobiy natija ham, taraqqiyot ham bo'lmaydi. Odamlarning ongu tafakkurini o'zgartiruvchi kuch esa, hech shubhasiz, avvalo, o'qituvchi-murabbiylar, oliygoh domlari, ilm-fan arboblari, madaniyat va san'at, adabiyot namoyandalaridir.

Bugun biz yashayotgan jamiyatga yangi fikr, yangi g'oya, eng muhimi, islohotlarni amalga oshirishga qodir bo'lgan yangi avlod kadrlari kerak. Albatta, xalqimizning mardona mehnati, o'qituvchi va murabbiylarning jonbozligi tufayli ta'lim sohasini tubdan modernizatsiya qilish bo'yicha ko'p ish qildik. Lekin hammamiz yaxshi tushunamizki, bular – katta maqsad yo'lida tashlangan dastlabki qadamlar, xolos.

Barchangiz guvohsiz, bugun zamon shiddat bilan o'zgarib, barcha sohalar qatori ta'lim tizimi oldiga ham o'ta dolzarb va murakkab vazifalarni qo'ymoqda. Biz dunyo miqyosidagi keskin raqobatga bardosh bera oladigan milliy ta'lim tizimini yaratishimiz zarur. Shu maqsadda, avvalo, ta'lim maskanlarining moddiy-texnik bazasini, kadrlar salohiyatini mustahkamlash, darsliklar va o'quv qo'llanmalarini zamon talablari asosida takomillashtirish, o'quv dasturlari va standartlarini optimallashtirish, soha xodimlarining ish haqini bosqichma-bosqich oshirib borish, ularning mashaqqatli mehnatini munosib qadrlash bundan buyon ham doimiy e'tiborimiz markazida bo'ladi.

Bugun men, avvalo, ta'lim-tarbiya sohasi fidoyilariga, barcha yurtdoshlarimizga murojaat qilib aytmogchiman: **aziz do'stlar, birodarlar, agar intilsak, astoydil harakat qilsak, har qanday baland marrani egallash qo'limizdan keladi. Biz**

ma'rifat borasida, ta'bir joiz bo'lsa, "iligi to'q" xalqimiz. Ilm-fanga intilish bizning qonimizda, bugungi til bilan aytganda, genimizda bor.

Hammamiz yaxshi tushunamiz, Uchinchi Renessans poydevorini yaratish – besh-o'n yilda bo'ladigan ish emas. Buning uchun, avvalo, yuzlab, minglab iste'dodli kadrlar, fidoyi shaxslar kerak.

Biz Xudo bergan iste'dodga parvarish zarurligini, agar o'z vaqtida sharoit yaratib berilmasa, har qanday iqtidor ham so'nib qolishi mumkinligini yaxshi anglaymiz.

Mana, Temuriylar davrini eslaylik, G'aznaviylar, Xorazmshohlar, Navoiylar zamonini yodga olaylik. Agar davlat tomonidan e'tibor va homiylik bo'lmasa, ijodiy muhit yaratib berilmasa,

ulug' allomalarimizning salohiyati bu darajada yorqin namoyon bo'lmas edi.

Bugun davlatimiz tomonidan ilm-fan, ta'lim va tarbiya, madaniyatni rivojlantirish uchun qancha kuch, qancha mablag' kerak bo'lsa, hammasini topamiz. Qanday imkoniyat zarur bo'lsa – yaratamiz.

Ba'zi odamlar, pandemiya davrida shu gaplar zarurmi, deb o'ylashi ham mumkin. Bunday tor qarash bilan yashaydigan kishilar yanglishadi. Xudo xohlasa, koronavirus pandemiyasi ham ertami-kechmi, albatta tarixga aylanadi.

Bu kasallik boshlangan mart oyidayoq biz ushbu og'ir sinovdan munosib holda, yanada kuchli bo'lib o'tishimiz kerak, deb o'z oldimizga ulkan vazifa qo'ygan edik. Bugun ana shu maqsadlarimiz asta-sekin amalga oshmoqda. Biz barchamiz ulug' ajdodlarimizdan ibrat olib, ularga munosib bo'lib, doimo ezgu orzu-intilishlar bilan yashashimiz kerak.

Bugungi fursatdan foydalanib, men yil boshida Oliy Majlisga yo'llagan Murojaatnomadagi bir fikrga e'tiboringizni qaratishni o'rinli, deb bilaman. Ya'ni: **"Eng katta boylik – bu aql-zakovat va ilm, eng katta meros – bu yaxshi tarbiya, eng katta qashshoqlik – bu bilimsizlikdir"**.

Chindan ham, bugun biz ulug' niyatlar bilan poydevor qo'yayotgan yangi Uyg'onish davri mamlakatimizda mana shunday ulkan boylik yaratishga, xalqimizning hayotini farovon qilishga va kelgusi avlodlarga o'zimizdan munosib meros qoldirishga xizmat qiladi.

Ishonamanki, o'z tarixida ne-ne buyuk ishlarni sharaf bilan amalga oshirgan xalqimizning intellektual va ma'naviy salohiyati, kuch-qudrati va olijanob fazilatlariga tayanib, o'z oldimizga qo'ygan ulug' va ezgu maqsadlarimizga albatta erishamiz.